

Гузенко Є.В., старший
викладач кафедри ТСП ННІ
№3, кандидат психолог. наук.

ЧОРНОБИЛЬ — ЯДЕРНА ТРАГЕДІЯ МИНУЛОГО

Не із сторінок стародавніх літописів і не з легенд та переказів увірвалося у наше життя це лячне і моторошне слово — Чорнобиль.

Слово це стало символом горя і страждань, покинутих домівок, розорених гнізд, здичавілих звірів. Важким колесом «прокотилася» Україною аварія на Чорнобильській атомній електростанції.

Чорнобиль — невеличке українське містечко, яких сотні в Україні. У 1971 р. неподалік від Чорнобиля розпочали будівництво потужної атомної електростанції.

На 1983 р. стали до ладу чотири енергоблоки, приступили до будівництва п'ятого. Згодом, за декілька кілометрів від станції виникло місто. Його назвали Прип'ять — за назвою тутешньої повноводної річки.

Тобто, ніщо не віщувало біди. Стояла тиха весняна ніч. Квітень завершував свою вахту в природі й мав передати її травню.

Саме в таку з ночей, з 25 на 26 квітня, о 1-й год. 23 хв. 43 сек., 1986 р., на ЧАЕС сталася аварія — вибухнув один із блоків.

На п'яту годину ранку пожежу було ліквідовано. Станцію врятували. Всі 28 осіб затулили її собою. Шестеро з них загинули.

Але залишилась радіація... Її неможливо побачити, почути, і вона неприступна для наших органів чуття. Тобто людина беззахисна перед нею.

Нам відомо, що десятки тисяч людей брали участь у ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи. Значна частина їх одержала серйозні дози опромінення, навіть часто смертельні.

Вибух призвів до викиду близько 300 млн. радіонуклідів у навколишнє середовище з активної зони станції, та спричинив радіоактивне зараження 53.4 тис. кв. м території України. 189 тис. га орних земель та 157 тис. га лісів стали непридатними для обробки через високий рівень радіоактивного забруднення.

Лише прямі втрати, зокрема вартість основних виробничих активів та оперативних фондів, а також інфраструктури та природних ресурсів, вилучених з використання, складають 10 млрд. дол. [1, 47].

Спершу керівництво УРСР та СРСР намагалося приховати масштаби трагедії, але після повідомлень зі Швеції, де на Фоксмаркській АЕС були знайдені радіоактивні частинки, що були принесені зі східної частини СРСР та оцінки масштабів зараження, відчуження розпочалася евакуація близько 130 000 мешканців Київської області з забруднених районів. Радіоактивного ураження зазнали близько 600 000 осіб, насамперед, це ліквідатори катастрофи.

Навколо ЧАЕС створена 30-кілометрова зона, бо після аварії утворилася радіоактивна хмара, яка накрила не лише сучасну Україну, Білорусь та Росію, які знаходилися поблизу ЧАЕС, але й Македонію, Сербію, Хорватію, Болгарію, Грецію, Румунію, Литву, Естонію, Латвію, Фінляндію, Данію, Норвегію, Швецію, Австрію, Угорщину, Чехію, Словаччину, Нідерланди, Бельгію, Словенію, Польщу, Швейцарію, Німеччину, Італію, Ірландію, Францію, Велику Британію.

Навіть сьогодні статистика шокує: «Грінпіс» і Міжнародна організація «Лікарі проти ядерної війни» стверджують, що в результаті аварії лише серед ліквідаторів померли десятки тисяч осіб, в Європі зафіксовано 10 000 випадків вроджених патологій у новонароджених, 10 000 випадків раку щитовидної залози і очікується ще 50 тисяч. За даними організації Спілка «Чорнобиль», з 600 000 ліквідаторів 10 % померло і 165 000 стало інвалідами. [4, 237]

Точну кількість постраждалих від Чорнобильської аварії можна визначити лише приблизно. Окрім загиблих працівників АЕС і пожежників, до них слід віднести хворих військовослужбовців і цивільних осіб, які брали участь у ліквідації наслідків аварії, й мешканців районів, що піддалися радіоактивному забрудненню. Визначення того, яка частина захворювань виникла в наслідок аварії вельми складне завдання для медицини і статистики. Вважається, що більша частина смертельних випадків, пов'язаних із дією радіації, була чи буде викликана онкологічними захворюваннями. [9, 100]

На сьогодні відомі причини неефективності протирадіаційних заходів, що проводилися після аварії: врахування не повною мірою комбінованої дії іонізуючого випромінювання та інших екологічно небезпечних, зокрема хімічних, факторів навколишнього природного середовища на організм людини; незадовільна оснащеність пересувним устаткуванням і апаратурою виїзних лабораторій для проведення поточного обстеження населення у віддалених населених пунктах; недостатня соціальна захищеність постраждалих різних категорій; недостатнє фінансування для проведення своєчасної цільової диспансеризації осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи; недостатнє висвітлення засобами масової інформації досвіду вчених та спеціалістів про медичні й гігієнічні наслідки Чорнобильської катастрофи; проведення не повною мірою відновлювального лікування.

У 1988 р. на території, що піддалася забрудненню, був створений радіаційно-екологічний заповідник. Спостереження показали, що кількість мутацій у рослин і тварин хоча й виросла, але не набагато, і природа успішно справляється з їхніми наслідками. Але нажаль наслідки радіаційного забруднення ми можемо бачити і сьогодні: вплив на людину (збільшення кількості дітей з вродженим синдромом Дауна; мутація генів, вроджені патології, висока дитяча смертність);

вплив на тварин (мутація генів тварини, поява тварин-мутантів); вплив на рослини (мутація генів, збільшення розмірів рослин та плодів).

Але, враховуючи все вищесказане, не зважаючи на наслідки та забруднення зараз великих обертів набирає так званий екстремальний «Ядерний» туризм, екскурсійні поїздки в 30-кілометрову зону.

Близько 10 тис. туристів щороку відвідують Чорнобильську АЕС, визнану американськими журналістами самим екзотичним місцем туризму в світі. З кожним роком наплив відвідувачів зростає. Ціна тура в радіоактивну зону складає від 20 до 500 дол.

Але незважаючи на все це мало хто сьогодні усвідомлено перегортає сторінки історії, які розповідають про Чорнобильську ядерну трагедію.

Після аварії на четвертому енергоблоці робота електростанції була припинена через небезпечну радіаційну обстановку. Проте вже у жовтні 1986 р., після масштабних робіт з дезактивації території і споруди «саркофага», перший та другий енергоблоки були запущені, у грудні 1987 р. відновлена робота третього. У 1991 р. на другому енергоблоці спалахнула пожежа, і в жовтні цього ж року реактор був повністю виведений з експлуатації. У грудні 1995 р. був підписаний меморандум про взаєморозуміння між Урядом України і урядами країн «великої сімки» і Комісією Європейського Союзу, згідно з яким розпочалася розробка програми повного закриття станції до 2000 р. 15 грудня 2000 р. був назавжди зупинений реактор останнього, третього, енергоблоку.

Зараз у Києві функціонує національний музей «Чорнобиль», у якому можна дізнатися про подробиці аварії, переглянути особисті речі ліквідаторів, історичні фото, документальні фільми про Чорнобиль. Майже у кожному місті України встановлено пам'ятники ліквідаторам і жертвам Чорнобильської аварії.

Пам'ять про подвиг загиблих героїв-чорнобильців у наших серцях буде жити вічно... [2].

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Одинец М. С. «Чернобыль: дни испытаний». — 1988. — 230 с
2. «Чернобыль: трагедия, подвиг, предупреждение» : [фотоальбом] / текст и коммент. А. Покровского. — М.: Планета, 1988.
3. «Чернобыль. Вчера, Сегодня, завтра...» / под ред. С. П. Ярмоненко. — М., 1994. — 120.
4. «Чернобыль. Десять лет спустя. Неизбежность или случайность?» / ред. А. Н. Семенов. — М.: Энергоатомиздат, 1995. - 463 с.
5. «Чернобыль: радиоактивное загрязнение природных сред» / Под ред. Ю.А. Израэля. — Л.: Гидрометеоиздат, 1990. — 295 с.
6. «Чернобыль: события и уроки: вопросы и ответы» / Под ред. В.Я. Возняк, А.П. Коваленко, С.Н. Троицкого. — М.: Политиздат, 1989. — 278 с.
7. Щербак Ю. Н. «Чернобыль: докум. повествование». — М. : Сов. писатель, 1991. — 464 с.
8. Ярошинская А. А. «Чернобыль. Совершенно секретно». — М.: Другие берега, 1992. — 574 с.
9. «Чернобыль»: спустя 20 лет»: Материалы науч. - практ. конф. в связи с 20-й годовщиной со дня чернобыльской катастрофы (тезисы докладов и выступлений), (20 апреля 2006 г.) / М-во культуры и массовых коммуникаций Российской Федерации [и др.]. — М.: [б. и.], 2006. — 113 с.